

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми : «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика» / «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

спеціалізація

вид дисципліни : обо'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 20.06. 2019 року, протокол №15

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В.Н. Каразіна

Панасенко Ганна Сергіївна, кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 19 червня 2019 року № 12

Завідувач кафедри кандидат історичних наук, доцент
Парфіненко Анатолій Юрійович

(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “19” червня 2019 року № 11

Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітні програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» є розгляд актуальних проблем сучасності, закономірностей становлення, функціонування та зміни міжнародних систем, дій та взаємодій міжнародних систем різних рівнів та структур у конкретних проявах в умовах глобального розвитку і в контексті світового політичного процесу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розуміти сутність процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини;
- аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному;
- провадити прикладні аналітичні розробки проблем міжнародних відносин та світової політики, фахово готувати аналітичні матеріали та довідки;
- виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики (зокрема, міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів);
- застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань, пов'язаних із здійсненням зовнішньополітичного курсу України, зміцненням її міжнародного авторитету та позицій на світовій арені в рамках своєї професійної діяльності;
- оцінювати та прогнозувати конкретну ситуацію в міжнародних відносинах, світовій політиці з метою захисту державних інтересів та підвищення міжнародного авторитету України;
- збирати, узагальнювати та аналізувати міжнародну інформацію і давати оцінку міжнародної обстановки, подіям у внутрішньополітичному житті зарубіжних країн та їх зовнішньополітичної діяльності;
- використовувати раціональні методи пошуку, відбору та використання інформації, здійснювати її перевірку та класифікувати джерела; орієнтуватися у літературі за фахом;
- на практиці застосовувати знання і навички наукової організації праці у галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії;
- опанувати зміст специфічних понять та підходів, що використовуються світовою наукою в дослідженнях політичних взаємодій на

міжнародній арені.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання (в т. ч.)	
контрольна робота (6 год.)	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: особливості та основні напрями системного підходу до дослідження міжнародних відносин; актуальні проблеми сучасності; закономірності та головні тенденції глобального розвитку; зміст сучасних наукових поглядів на характер глобалізації, на сучасний глобальний розвиток та процеси, що відбуваються на глобальному, регіональному та локальному рівнях в різних країнах та регіонах.

вміти: застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань, пов'язаних із здійсненням зовнішньополітичного курсу України, зміцненням її міжнародного авторитету та позицій на світовій арені в рамках своєї професійної діяльності; оцінювати та прогнозувати конкретну ситуацію в міжнародних відносинах, світовій політиці з метою захисту державних інтересів та підвищення міжнародного авторитету України;

збирати, узагальнювати та аналізувати міжнародну інформацію і давати оцінку міжнародній обстановці, подіям у внутрішньополітичному житті зарубіжних країн та їх зовнішньополітичної діяльності; використовувати раціональні методи пошуку, відбору та використання інформації, здійснювати її перевірку та класифікувати джерела; орієнтуватися у літературі за фахом; на практиці застосовувати знання і навички наукової організації праці в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

1.7. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.
6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
7. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
8. Здатність працювати як автономно, так і у команді.
9. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість.
10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.
11. Навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності

1. Поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних факторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
2. Розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини.

3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

4. Поглиблені знання про теоретичні та прикладні дослідження міжнародних відносин і світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

5. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, працювати в рамках міжнародних конференцій, організацій, інших форм практичного міжнародного співробітництва, працювати з дипломатичними та міжнародними документами.

6. Поглиблені знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України.

7. Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

8. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики (зокрема, міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів).

9. Володіння іноземними мовами на професійному рівні, виконання усного та письмового перекладу з фахової тематики

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Актуальні проблеми сучасності

Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу

Сучасні тенденції міжнародних відносин. Поняття “глобальні проблеми сучасності”. Відсутність універсальної думки щодо сутності й причин їх виникнення. Трактовки В. Вернадського, А. Печчеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу. Класифікація глобальних проблем сучасності: соціально-економічні, політичні, екологічні, енергетичні, демографічні тощо. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання». Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю.

Тема 2. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності

Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу. Масштабність соціально-економічних змін як наслідок глобалізації. Глобальне протиріччя у світі між багатою Північчю і бідним Півднем. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Міжнародний досвід подолання відсталості та бідності. «Цілі розвитку для нового тисячоліття» країн ООН та «Монтерейський консенсус» для збільшення допомоги найбіднішим регіонам світу. Бідність як сприятливе середовище

формування кримінального свідомості, ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму. Проблема соціальної нерівності. Проблема голоду. Демографічна проблема. Приклад Китаю в справі скорочення приросту населення. Депопуляція в країнах СНД. Етнічна міграція. Поширення СПІДу. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових епідеміологічних небезпечних хвороб.

Тема 3. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання

Сутність і типологія міжнародних конфліктів. Поняття міжнародного конфлікту в політичній думці. Умови виникнення, форми прояву та роль міжнародних конфліктів. Зовнішні ознаки конфлікту: стан напруженості, ворожнечі, застосування насильства і погроз. Образ «ворога» і його функції. Методи врегулювання міжнародних конфліктів. Управління та контроль над міжнародними конфліктами. «Керований хаос». Фактори, що визначають можливість впливати на розвиток конфлікту. Типи та етапи управління конфліктом. Поняття «кризи» в міжнародних відносинах. Методи і засоби подолання кризи в сучасному світі. Глобальні і регіональні кризові ситуації. Війна як вища форма міжнародної кризи. Кризи як стимул еволюції системи міжнародних відносин. Причина виникнення криз та їх типологія. Специфіка сучасних криз і участь світової спільноти в їх врегулюванні.

Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності

Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище. Історичне коріння і форми тероризму. Міжнародний тероризм як глобальна проблема. Природа міжнародного тероризму. Теорія і практика сучасного екстремізму. Міжнародні терористичні організації. Географія міжнародного тероризму. Форми і методи терористичної діяльності. Джерела фінансування терористичних організацій. Типи і види міжнародного тероризму. Діяльність європейських терористів (ОАС, «червоні бригади», ЕТА, ІРА) та її наслідки. Причини політизації ісламу. Ісламський екстремізм. Ваххабізм. Акції руху «Талібан», «Аль-Каїди», ХАМАС тощо. Афганський наркотрафік. Діяльність міжнародних наркокартелів і їх вплив на світову політику. Фактор тероризму в міжнародних конфліктах. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму та ідеологічному екстремізму.

Тема 5. Глобальні проблеми міжнародних відносин в контексті світових політичних процесів

Сучасні тенденції в розвитку міжнародних відносин і світового політичного процесу. Міжнародні урядові та неурядові організації. Дотримання основних принципів міжнародного права країнами світу. Проблема війни та миру в системі сучасних міжнародних відносин. Проблема самосвідомості, політичної свідомості і політичної культури як проблеми глобального світу ХХІ ст.

Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема

Забруднення навколошнього середовища та землі як результат антропогенної діяльності людства. Забруднення атмосфери та гідросфери землі, освоєння ближнього космосу та його наслідки. Проблема вичерпності природних ресурсів. Країни Сходу та Європи в боротьбі з екологічною кризою.

Розділ 2. Сутність, структура і форми системи міжнародних відносин

Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження.

Система наук про міжнародні відносини. Основні наукові школи дослідження міжнародних відносин. Сутність і основні характеристики системності. Системні функції в науці. Термінологічний апарат системної теорії. Міжнародні відносини крізь призму системності. Принципи системного аналізу явища міжнародних відносин. Концептуально-теоретичні засади системних досліджень. Основні етапи системних досліджень міжнародних відносин. Динаміка міжнародних систем. Концепції міжнародних систем. Теорії міжнародного порядку.

Тема 8. Структура, функції і структурні рівні системи міжнародних відносин.

Структура і процес у міжнародній системі. Структура міжнародних систем. Стабільність та безпека міжнародних систем. Середовище системи міжнародних відносин. Поняття міжнародного середовища. Теорії міжнародного середовища. Внутрішнє та зовнішнє середовище. Географічне середовище. Геополітика та геостратегія. Соціальне середовище. Багаторівневість системи міжнародних відносин. Структурні рівні системи міжнародних відносин. Глобальний рівень системи міжнародних відносин. Регіональні підсистеми. Феномен регіональної інтеграції у сучасному світі. Рівень двосторонніх відносин. Транснаціональний рівень системи міжнародних відносин.

Тема 9. Системний підхід до вивчення історії міжнародних відносин. Регіональні системи довестфальського світоустрою.

Загальний алгоритм існування, збереження та руйнування історичних форм світових систем. Баланс сил як основа системи міжнародних відносин і головний чинник її стабільного існування. Дії основних системоутворювальних елементів для збереження системи. Держави-пертурбатори. Держави-балансири. Довестфальський етап міжнародних відносин, його головні ознаки. Виникнення явища міжнародних відносин. Початок поділу взаємодій на внутрішні та зовнішні. Формування міжнародного життя та міжнародної політики. Виникнення інституту держави. Системність довестфальського світоустрою. Близькосхідна стародавня система міжнародних відносин. Далекосхідна система. Антична Середземноморська система міжнародних відносин. Європейська

середньовічна система міжнародних відносин. Вплив Великих географічних відкриттів та Реформації на взаємодії регіональних систем міжнародних відносин.

Тема 10. Вестфальська світополітична модель міжнародних відносин.

Основні характеристики Вестфальської світополітичної моделі світу. Суверенні держави як домінуючі суб'єкти системи. Основні етапи розвитку. Тридцятилітня війна та формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Етапи та основні принципи нових міжнародних відносин: розширення меж системи. Формування і розвиток євроцентриського світу. Віденська міжнародна система, її головні актори та особливості. Боротьба за переділ світу та руйнування Віденської системи. Перша світова війна та проблема перебудови міжнародних відносин. Особливості, етапи та причини краху Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Світ після Другої світової війни. Особливості та етапи розвитку Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Криза євроцентриського світу. Завершення формування глобальної системи світополітичних відносин. Глобалізація міжнародних протиріч. Причини і прояви кризи Вестфальської світополітичної моделі світу.

Тема 11. Постбіполярна міжнародно-політична система та місце в ній України.

Формування нової системи міжнародних відносин. Специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи. Структурно-функціональні атрибути сучасної міжнародної системи. Міжнародні організації як механізми регулювання міжнародних відносин. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин. Організація міжнародних систем. Підходи до дослідження та виміри міжнародного порядку. Еволюція міжнародних порядків. Історичні типи міжнародного порядку. Механізми регулювання міжнародного порядку. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі. Проблема визначення національних інтересів України. Пріоритетні напрями зовнішньої політики України. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці України. Геополітичний простір України. Вплив міжнародних регіонів на формування зовнішньої політики України. Україна в європейському просторі. Євроатлантичний вимір зовнішньої політики України. Україна в інтеграційних процесах. Безпека України: чинники нестабільності. Україна в системі європейської безпеки.

Розділ 3. Міжнародні системи в умовах глобальної трансформації людства

Тема 12. Теоретичне осмислення глобалізації та механізмів її формування

Етапи осмислення глобалізації. Класичні уявлення про глобалізацію. Марксистське бачення глобалізації. Теорія модернізації та глобалізація. Теорії глобалізації. Форми осмислення глобалізації. Теорія та ідеологія. Термінологічний аналіз ідеологем глобалізації. Глобалізм – неоліберальна концепція глобалізації. «Вашингтонський консенсус» як базова доктрина ліберального трактування глобалізації. «Поствашингтонський консенсус». Структура ідеології глобалізму. Роль держави в концепціях глобалізму.

Тема 13. Стратегії та моделі глобальних взаємодій

Становлення глобального світу як відповідь на виклики сучасності. Аналіз основних стратегій глобальних взаємодій, які склалися історично: ізоляції, завоювання, запозичення, мімікрія, діалог. Стратегія зіткнення цивілізацій. Динаміка цивілізаційних процесів і можливість досягнення консенсусу в діалозі цивілізацій.

Тема 14. Глобалізація та антиглобалізм

Архітектура протогобалізаційних процесів в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу. Спроби реалізації глобалізаційних процесів імперіями, торговими компаніями. Глобалізаційна ідеологія організацій, партій, рухів. Сутність сучасної глобалізації. Економічний, політичний і соціокультурний аспекти глобалізації. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику. Проблеми, що породжуються глобалізацією. Ослаблення суверенних держав і національних економік як закономірний результат глобалізації. Антиглобалізм і альтерглобалізм. Конструкції глобального світу. Світова політика та глобальне суспільство Світовий політичний процес як наукова категорія і об'єктивна реальність. Світовий соціум і його складові. Політична неоднорідність світу. Рушійні сили і визначальні тенденції світового політичного процесу.

Тема 15. Формування іміджу глобалізації та транснаціональної ідентифікації

Актуалізація іміджевого контексту глобалізації. Дискурсивні моделі глобалізації. Дискурсивний аналіз сформованих у громадській думці розумінь глобалізації. Світова громадська думка про глобалізацію та її наслідки. Глобалізація очима української громадськості. Імідж глобалізації та проблеми його коректування. Проблема транснаціональної ідентичності в сучасній науці.

Тема 16. Глобальне управління та національна держава

Особливості глобального управління. Парадигми глобального управління. Суб'єкти і об'єкти глобального управління. Архітектура глобального управління. Глобальний розвиток Європи та країн Сходу Економічна глобалізація Європи та країн Сходу. Соціально-політичні

наслідки глобалізації. Вплив глобалізації на європейські держави добробуту. Вплив глобалізації на національну державу. Механізм впливу глобалізації на суверенітет і функції національної держави. Напрями розвитку національної держави в умовах глобалізації. Соціальні функції держави і глобалізація.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Актуальні проблеми сучасності						
Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу	8	2	2			4
Тема 2. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності	6	2				4
Тема 3. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання	8	2	2			4
Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності	8	2	2			4
Тема 5. Глобальні проблеми міжнародних відносин в контексті світових політичних процесів	6	2				4
Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема	6	2				4
Разом за розділом 1	42	12	6			24
Розділ 2. Сутність, структура і форми системи міжнародних відносин						
Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження.	9	2	2			5
Тема 8. Структура, функції і структурні рівні системи міжнародних відносин.	7	2				5
Тема 9. Системний підхід до вивчення історії міжнародних відносин. Регіональні системи	6	2				4

довестфальського світоустрою.						
Тема 10. Вестфальська світополітична модель міжнародних відносин	8	2	2			4
Тема 11. Постбіполярна міжнародно-політична система та місце в ній України	8	2	2			4
Разом за розділом 2	38	10	6			22
Розділ 3. Міжнародні системи в умовах глобальної трансформації людства						
Тема 12. Теоретичне осмислення глобалізації та механізмів її формування	6	2				4
Тема 13. Стратегії та моделі глобальних взаємодій	6	2				4
Тема 14. Глобалізація та антиглобалізм	8	2	2			4
Тема 15. Формування іміджу глобалізації та транснаціональної ідентифікації	8	2	2			4
Тема 16. Глобальне управління та національна держава	6	2				4
Разом за розділом 3	34	10	4			20
Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6					6
Усього годин	120	32	16		КР	72

4. Теми семінарських занять

№№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобальні проблеми сучасного світу	2
2	Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання	2
3	Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності	2
4	Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження.	2
5	Вестфальська світополітична модель міжнародних відносин	2

6	Постбіполярна міжнародно-політична система та місце в ній України	2
7	Глобалізація та антиглобалізм	2
8	Формування іміджу глобалізації та транснаціональної ідентифікації	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	<p><i>Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз основних стратегій глобальних взаємодій, які склалися історично: ізоляції, завоювання, запозичення, мімікрія, діалог; – вибір шляхів модернізації та культурно-цивілізаційні блоки; – співвідношення глобального та локального; <ul style="list-style-type: none"> – світовий розвиток і проблеми нової глобальної людини; – прокоментуйте причини виникнення глобальних проблем сучасності та напрями їх подолання; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4
2.	<p><i>Тема 2. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – якісні та кількісні характеристики розвитку світу на початку XXI століття: <ol style="list-style-type: none"> 1. навколошне середовище, 2. збереження миру, 3. міжнародний тероризм, 4. бідність та освіта, 5. «золотий мільярд», 6. забезпечення продовольчими товарами, 7. глобалізація як явище світової історії, 8. ріст народонаселення, 9. національна держава у контексті глобалізації; – динаміка розвитку глобальних проблем; – глобалізація форм і засобів існування як причина світових війн; – історичні типи міжнародного порядку; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4

3.	<p><i>Тема 3. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – війна як продовження політики іншими засобами; – загроза ядерної війни та шляхи вирішення цієї проблеми; – міжнародні переговори щодо обмеження ядерної зброї та зниження її кількості; – договір щодо нерасповсюдження ядерної зброї та його доля у XXI столітті; – загроза розповсюдження зброї масового знищення; – проблема «ядерних карликів»; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4
4.	<p><i>Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – міжнародний тероризм як феномен XXI століття: його специфічні характерні риси; – види тероризму та терористичної діяльності; – динаміка росту тероризму в сучасних умовах; – тероризм і військові дії, тероризм і приступність; – науково-технічний прогрес і тероризм; – спецслужби і тероризм; – шляхи та засоби вирішення проблем міжнародного тероризму; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4
5.	<p><i>Тема 5. Глобальні проблеми міжнародних відносин в контексті світових політичних процесів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – політична глобалістика; – бурхлива глобалізація суспільних процесів і переструктурування світового геополітичного простору; – виникнення і розвиток теорії модернізації. – зміст і основні характеристики політичної модернізації; – основні історичні типи політичної модернізації; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4
6.	<p><i>Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – причини масової урбанізації населення Землі у другій половині XX ст.; – «Зелена революція» и ріст продуктивності сільського господарства у 50-80-х роках XX ст.; – всесвітня засуха у 1988 р.; – можливі шляхи вирішення екологічної проблеми в світі; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4

7	<p><i>Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – проаналізуйте головні положення теорії систем; – у чому полягає відмінність підходів при визначенні предмету дослідження? – порівняйте різні дефініції поняття «міжнародна система». – підкреслити головні риси кожного із підходів до дослідження міжнародних систем. На основі їх аналізу визначте, який із них, на Вашу думку, є найбільш ефективним. Обгрунтуйте. 	5
8.	<p><i>Тема 8. Структура, функції і структурні рівні системи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – назвіть рівні міжнародних відносин за вертикаллю та горизонталлю; – що виступає головним критерієм виокремлення різних рівнів міжнародних відносин? – проаналізуйте та порівняйте структурні рівні системи міжнародних відносин. 	5
9.	<p><i>Тема 9. Системний підхід до вивчення історії міжнародних відносин. Регіональні системи довестфальського світоустрою:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – у чому полягають головні закони функціонування та трансформації міжнародних систем? – якими є дії основних системоутворювальних елементів для збереження системи? – чим саме держави-пертурбатори відрізняються від держави-балансирів? – якими є головні ознаки довестфальського етапу міжнародних відносин? 	4
10.	<p><i>Тема 10. Вестфальська світополітична модель міжнародних відносин:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – охарактеризуйте основні етапи розвитку Вестфальської світополітичної моделі міжнародних відносин; – охарактеризуйте особливості Віденської міжнародної системи, її межі, етапи розвитку, головні актори, причини її руйнування; – зазначте основні характеристики Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин, етапи її розвитку, основні вади та недоліки; – проаналізуйте основні проблеми еволюції Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. 	4
11	<p><i>Тема 11. Постбіполярна міжнародно-політична система:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – параметри постбіполярного світового порядку; – структура міжнародної системи в умовах постбіполярності; 	4

	<ul style="list-style-type: none"> – напівпериферія, макрокоаліції та гегемонізм в епоху пост біполярності; – стрімка ревальвація військового компонента національної могутності як передумова до своєрідного «розпорошення» насильства; <p>підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.</p>	
12	<p><i>Тема 12. Теоретичне осмислення глобалізації та механізмів її формування:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначте соціодіагностику соціально-економічних проблем в умовах глобалізації; – дайте приклади антропогенного впливу людини на природу; – визначте, в чому проявляється “шок майбутнього” і дайте конкретні приклади даної теорії; – визначте, як умови глобалізації впливають на глобальні проблеми сучасності; – визначте, в чому проявляється стійкий стан суспільства та прокоментуйте умови його досягнення; – цивілізаційні теорії; – цивіліологія як наука, основні етапи розвитку; <p>підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.</p>	4
13	<p><i>Тема 13. Стратегії та моделі глобальних взаємодій:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток світової політики та міжнародних відносин в контексті глобалізації; – рушійні сили і визначальні тенденції світового політичного процесу; – світовий політичний процес як наукова категорія і об’єктивна реальність; – світовий соціум і його складові; – політична неоднорідність світу; – специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи; – становлення глобального світу як відповідь на виклики сучасності; – стратегія зіткнення цивілізацій; <p>підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.</p>	4
14	<p><i>Тема 14. Глобалізація та антиглобалізм:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – проаналізуйте і дайте характеристики філософії глобалізації економічних відносин та визначте напрями її розвитку; – розкрийте сутність світового господарства як єдиного наднаціонального світогосподарського організму; 	4

	<ul style="list-style-type: none"> – визначте сутність системи міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації; – визначте сутність світової економіки в умовах ХХІ століття; – розкрийте, в чому проявляється поглиблення інтернаціоналізації господарського життя як історичної передумови глобалізації міжнародних економічних відносин; – в чому сутність філософії економіки та її зв'язку з філософією глобалізації; – креативні компанії і креативне виробництво: основні моделі та відмінність; – європейська та азіатська моделі економічного розвитку: системні кризи та системна модернізація; – прокоментувати діяльність міжнародних інтеграційних об'єднань (за вибором); – визначити місце і роль глобального світового господарства в умовах глобалізації; – дати приклади глобальної нерівності, яка виникає в ході процесу глобалізації і породжує транснаціональні форми; – прокоментувати діяльність міжнародних інтеграційних об'єднань на регіональних просторах світу; – дати аналіз сучасної світової економіки, яка зазнає глибоких змін в умовах глобалізації ринку і розвитку конкуренції; – визначити головні стратегічні задачі існуючих інтеграційних союзів в сучасних умовах; – сформулювати фактори національної конкурентоспроможності, що відбувається в контексті глобального простору; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	
15	<p><i>Тема 15. Формування іміджу глобалізації та транснаціональної ідентифікації:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – особливості міжнародної ПР-діяльності держав; – регіональні тенденції зв'язків з громадськістю у МВ; – процес політичної комунікації у МВ; – інформаційні стратегії у МВ; – основні завдання ПР-діяльності держави у сфері міжнародних відносин; – міжнародні організації та ТНК як суб'єкти ПР-діяльності; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	4

16	<p><i>Тема 16. Глобальне управління та національна держава:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначити сутність ноосферної концепції управління; – дати аналіз ролі державного управління у становленні держави сталого розвитку в умовах глобалізації; – показати вплив глобалізації на реалізацію економічної функції держави; – розкрити на конкретних прикладах взаємовідносини державного управління і ТНК в умовах глобалізації; – дати компаративний аналіз місця і ролі державного управління у становленні сталого розвитку суспільства (на прикладах окремих країн); – виявити напрями управління соціально-політичним, соціально-економічним і соціально-культурним розвитком сучасного соціуму в умовах нелінійного мислення; – в чому проявляється сутність політичної глобалізації як нового типу відносин? – охарактеризуйте місце і роль різновидів глобалізацій та їх функцій; – дайте характеристику місця і ролі європейської культурної глобалізації як процесу формування нової глобальної культури; – дайте характеристику місця і ролі східної культурної глобалізації як процесу формування нової глобальної культури; – у чому проявляються мультикультурні процеси в сучасному глобальному світі та наведіть позитивні і негативні приклади цих явищ? – наведіть приклади культурної глобалізації, що породжує безпрецедентні загрози та ризики технологічної диференціації; – в чому полягають проблеми мультикультурної освіти, детерміновані процесами становлення і розвитку полікультурного соціуму? – дослідити вплив глобалізації на національну державу; – механізм впливу глобалізації на суверенітет і функції національної держави; – розкрити напрями розвитку національної держави в умовах глобалізації; – соціальні функції держави і глобалізація; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	4
17.	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового заліку із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Для покращення підготовки майбутнього магістра, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу застосовуються такі види індивідуальних завдань як контрольна робота, аналітичні огляди тощо.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом, проводиться у вигляді тестових завдань в кінці семестру, після вивчення студентами тем №1-16 (відповідно до тем лекцій). Контрольна робота виконується протягом однієї академічної години. Максимальна кількість балів, що отримує студент після її виконання – 20.

Теми для інформаційних повідомлень (виступів/дебатів):

1. Світовий політичний процес як наукова категорія і об'єктивна реальність.
2. Визначення змісту категорії “глобалізація”. Співвідношення глобального та локального.
3. Аналіз основних стратегій глобальних взаємодій, які склалися історично: ізоляції, завоювання, запозичення, мімікрія, діалог.
4. Формування глобальної свідомості.
5. Виникнення явища міжнародних відносин. Початок поділу взаємодій на внутрішні та зовнішні.
6. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин.
7. Глобалізація форм і засобів існування як причина світових війн.
8. Стратегія зіткнення цивілізацій.
9. Дескриптивний і конструктивний підходи до визначення системності.
10. Еволюція міжнародних порядків. Історичні типи міжнародного порядку.
11. Специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи.
12. Зовнішня політика держав в умовах глобалізації.
13. Механізми регулювання міжнародного порядку.
14. Етапи розвитку Версальсько-Вашингтонської системи. Її основні вади та недоліки.
15. Основні аспекти гносеологічної системності.

16. Структурні рівні системи міжнародних відносин (глобальний рівень; регіональний та субрегіональний рівні; рівень двосторонніх відносин; національний рівень).
17. Особливості Віденської міжнародної системи.
18. Підходи до систематизації системних досліджень.
19. Розвиток світової політики та міжнародних відносин в контексті глобалізації.
20. Сутність та основні характеристики системності. Системні функції в науці.
21. Головні аспекти глобалізації міжнародних відносин.
22. Рушійні сили і визначальні тенденції світового політичного процесу.
23. Динаміка цивілізаційних процесів і можливість досягнення консенсусу в діалозі цивілізацій.
24. Світовий соціум і його складові. Політична неоднорідність світу.
25. Підходи до дослідження та виміри міжнародного порядку.
26. Становлення глобального світу як відповідь на виклики сучасності.
27. Основні етапи системних досліджень міжнародних відносин.
28. Вибір шляхів модернізації та культурно-цивілізаційні блоки.
29. Структурно-функціональні атрибути сучасної міжнародної системи.
30. Типи процесів на міжнародно-політичному просторі.

Якісно проведені дослідження можуть виступати підґрунтям для написання дипломних робіт. Для своєї наукової роботи студент може обирати тему самостійно, попередньо узгодивши її з лектором.

За виконання вказаних форм роботи студент може отримати додаткові бали у випадку пропуску семінарських занять з поважної причини, та у інших випадках, що не суперечать Положенню про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна

7. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та евристичні задачі;

– контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення контрольних робіт. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквиум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді).

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Критерії оцінювання:

- усні відповіді на семінарських заняттях – 1 б.
- письмового експрес-контролю – 2 б.
- виконання творчих завдань – 3 б.
- розв'язування ситуаційних задач – 3 б.
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді) – 3 б.

Упродовж семестру проводиться 1 підсумкова контрольна робота, а також поточний контроль.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали за аудиторну та позааудиторну роботу. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Схема нарахування балів

					Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом		
T1-3	T4-6	T7-9	T10-11	T12-16	-	-			
10	10	10	10	10	10		60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

- Усні відповіді на семінарських заняттях – до 5 б.
- Письмовий експрес-контроль – до 5 б.
- Виконання творчих завдань – до 5 б.

9. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Берталанфи А. Общая теория систем - обзор проблем и результатов / А. Берталанфи // Системные исследования. Ежегодник, 1972. М., 1973.
2. Воронкова В. Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Запоріжжя : ЗДІА, 2010. 272 с.
3. Глобалізація і безпека розвитку : кол. моногр. / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред. О. Г. Білоруса. К., 2001. 773 с.
4. Коппель О.А. Міжнародні системи і глобальний розвиток / О. А. Коппель, Е. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД, 2005. 312 с.
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): Підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
6. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
7. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжоли. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. 606 с.
8. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Х., 2008. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
9. Соснін О. В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : Навчальний посібник / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. К.: Центр навчальної літератури. 2015. 556 с.
10. Система, структура и процесс развития современных международных отношений / отв. ред. В. И. Гантмана М.: Наука, 1984. 422 с.
11. Системная история международных отношений: В 4 т. / Под ред. А.Д. Богатурова. М.: Изд-во НОФМО, 2004. Т. 1-4. 2087 с.
12. Современные глобальные проблемы мировой политики : учеб. пособие для студентов вузов / Под ред. М.М.Лебедевой. М.: Аспект Пресс, 2009. 256 с.
13. Суліма Є. М. Глобальний соціальний порядок постіндустріалізму / Є. М. Суліма. Вид. 2-е, допов. К.: Генеза, 2004. 336 с.
14. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : Навч. посіб. / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К. : Ун-т "Україна", 2006. 208 с.
15. Уемов А. И. Системный подход и общая теория систем / А. И. Уемов. М. : Мысль, 1978. 272 с.

Додаткова література

1. Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
2. Азия и Африка в современной мировой политике. М.: ИМЭМО РАН, 2012. 203 с.
3. Альтерматт Э. Этнонационализм в Европе / Э. Альтерматт. М.: РГГУ, 2000. 366 с.
4. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
5. Барышников Д. Н. Конфликты и мировая политика / Д. Н. Барышников. М.: АСТ, 2008. 384 с.
6. Баталов Э. Я. О философии международных отношений / Э. Я. Баталов. М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2005. 132 с.
7. Батюк В. И. История международных отношений / В. И. Батюк. М. : Юрайт, 2016. 482 с.
8. Бех В. П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ. 2-е изд. доп. – Запорожье: Просвіта, 2004. 148 с.
9. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
10. Білорус В. С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності: Навч. посіб. / В. С. Білорус. К.: КНЕУ, 2007. 377 с.
11. Видясова М. Ф. Политический ислам в странах Северной Африки / М. Ф. Видясова, В. В. Орлов. М.: Издательство МГУ, 2008. 512 с.
12. Восток/Запад: Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. Уч. пособ. / Под ред. А.Д. Воскресенского. М.МГИМО; РОССПЭН, 2002. 528 с.
13. Гальчинський А.С. Україна на перехресті геополітичних інтересів / Гальчинський А.С. К.: Знання України, 2002. 178 с.
14. «Гибридные войны» в хаотизирующемся мире XXI века /Под ред. П.А.Цыганкова. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2015. 384 с.
15. Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
16. Глобальна та національна безпека: словник-довідник / уклад.: Г. П. Ситник, О. І. Пошедін, М. М. Шевченко, С. П.Завгородня, М. Г.Орел; за заг. ред. Г. П. Ситника. К.: НАДУ, 2016. 140 с.
17. Глобальные конфликты нового и новейшего времени. Учебное пособие / Под ред. проф. Н.В. Паниной. М.: МИЭМ, 2005. 117 с
18. Горбулін В. Гібридна реальність нового світоустрою: необхідність іншого політичного бачення / В. Горбулін // Україна дипломатична: Науковий щорічник. 2017. Вип. XVIII. С. 560-571.
19. Ди Нольфо Э. История международных отношений. (1918-1999) / Э. Ди Нольфо. М.: Логос, 2003. 1306 с.

20. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми / [за ред. В. П. Горбатенка]: [Монографія]. К.: ТОВ "Вид-во "Юридична думка". 2006. 332 с.
21. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
22. История международных отношений : учебник и практикум для академического бакалавриата / Н. А. Власов [и др.] ; под редакцией Н. А. Власова. М. : Издательство Юрайт, 2016. 316 с.
23. История международных отношений в документах и воспоминаниях современников : Хрестоматия. СПб.: Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та. Вып. 1: Конец XV в. - 1918 г. / [Сост. С.В. Лобачев, А.Ю. Павлов]. 2003. 359 с.; Вып. 2: 1919-1939 гг. / [сост. Н. С. Ниязов, А. А. Малыгина]. 2008. 319,
24. История стран Азии и Африки после Второй мировой войны / ред. С. И. Лунев. М. : Юрайт, 2016. Ч. 1. 427 с.; Ч. 2. 255 с.
25. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
26. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
27. Капітоненко М.Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту / М. Г. Капітоненко // Дослідження світової політики. К.: ІСЕМВ НАНУ, 2002. Вип. 20. С. 186-194.
28. Капітоненко М. Стабільність міжнародних систем // Дослідження світової політики. К., 2003. Вип. 22. С. 3-17.
29. Капітоненко М. "Баланс сил" та організація міжнародної системи // Актуальні проблеми міжнародних відносин. К., 2007. Вип. 67. Ч. 1. С. 11-17.
30. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
31. Киссинджер Г. Дипломатія. Пер. с англ. В. В. Львова / Послєсл. Г. А. Арбатова. М.: Ладомир, 1997. 848 с.
32. Козловець М. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації / М. Козловець. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
33. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
34. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
35. Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С.Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.
36. Марущак М. Й. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
37. Новітні виклики у відносинах України та ЄС : монографія / Ю. В. Мельник, О. І. Пошєдін, М. Є. Чулаєвська [та ін.] ; за заг. ред. Г. П. Ситника, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 136 с.

38. Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / А. С. Панарин. М.: Эксмо; Алгоритм, 2004. 636 с.
39. США і світ ХХІ століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.
40. Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.
41. Україна у міжнародних відносинах ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Я. Й. Малика. Львів: Світ, 2004. 391 с.
42. Федорченко А. В. Феномен «Исламского государства» / А. В. Федорченко, А. В. Крылов // Вестник МГИМО (Университета). 2015. № 2 (41). С. 174–183.
44. Фененко.А. В. Современная история международных отношений 1991 - 2015 / А. В. Фененко. М. : Аспект Пресс, 2015. 384 с.
45. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. 603 с.
46. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
47. Черновецкий В.М. Запад и Восток: столкновение цивилизаций / В.М. Черновецкий. Ростов н/Д: Феникс, 2007. 331 с.
48. Шукшин В.С. Войны нового поколения: гибридная война – миф или реальность? / Шукшин В. С., Суворов В. Л. М.: У Никитских ворот, 2017. 319 с.
49. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття / Ю. Щербак. К.: Дух і Літера, 2003. 578 с.
50. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
51. Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Абашидзе А.Х., Солнцев А.М., Агейченко К.В. Мирное разрешение международных споров: современные проблемы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bibliorossica.com/book.html?search_query=10311&ln=ru
2. Богатуров А. Д. Экономика и политика в современных международных конфликтах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/206422/>
3. Валецький О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/Attiens/Academy/8474/co001.zip>

4. Гапич А. Э. Технологии цветных революций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://znanium.com/bookread.php?book=460730>
5. Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564> .
6. Карпович, О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://znanium.com/bookread.php?book=490883>
7. Фененко А. В. Современная международная безопасность : ядерный фактор [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://rucont.ru/file.ashx?guid=8b07947c-e22f-4cf7-92ee-460a5165b077>

